

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțun

„BISERICA și ȘCOLA.”
Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD

Sfințirea Capelei din Budapesta.

Timp îndelungat biserica gr. or. din Budapesta, numită grecească, a servit de locaș de întrunire într-o rugăciuni a tuturor credincioșilor de această lege. Cu întărirea și înmulțirea elementului românesc în capitala Ungariei, și mai cu deosebire în urma scoaterii, prin judecată, a Românilor din posesiunea acelei biserici, devoției fii ai bisericii noastre ortodoxe naționale și-au dat toată truda, și nu s'au dat înlături în fața jertfelor ce se cereau, pentru a înălța o biserică; ideal mândru, care în parte a și fost ajuns. Avurăm fericirea de a asista la actul sfințirii capelei, instalate în edificiul fericitului fundator, *Em. Gozdu*. Cei ce au luptat pentru aceasta, bună luptă au luptat, credința și devotamentul lor piatra de temelie făcându-o, pentru a bisericii și neamului înălțare.

* * *

Sfințirea s'a săvârșit, prin P. S. S. Domnul Episcop *Iosif Goldiș*, Duminecă, la 12/25 Novembre curent.

La orele 8 și 1/2 noua capelă, de altfel destul de spațioasă, e ticsită de public. Tot ce colonia română din Budapesta a avut mai distins și românesc, a fost de față la acest solemn act. Serviciul divin se începe la orele 9. Pontifică P. S. Sa Episcopul *Iosif Goldiș*, asistat de P. C. Sa vicarul *Vasile Mangra*, protosincelul *Ioan I. Pap*, ieromonachul *Ghenadie Bogoevici*, ear ca diacon funcționează *Dr. Suciu*. Cântările liturgice sunt executate de corul studenților universitari români, sub dirigența dlui *Leonida Domide*. La finea serviciului divin P. S. Sa Episcopul ține o prea frumoasă vorbire, accentuând indeosebi greutățile cu cari au avut a se lupta credincioșii gr. ort. până-ce 'și-au văzut împlinit visul și tot atunci distinge cu brâu roșu pe ieromonachul *Ghenadie Bogoevici*, ca resplată pentru meritele ce și-a câștigat pentru noua parohie.

Părintele ieromonach, preot întărit al noiei parochii, în atenția gen-rală rostește următoarea cuvântare:

*Ilustritatea Voastră,
Prea Sfințite Domnule Episcop!
Iubiților creștini!*

Unul din cele mai plăcute și mai însemnate momente ale vieții mele este cel de față, când eu, alesul D-Voastră și a reprezentantului acestei cetăți regale, primesc dela bunul nostru Episcop *Iosif* sarcina grea și sfântă de a conduce noaua biserică română, înființată în capitala patriei noastre, din care facem parte și noi Români.

Sarcina, care se încarcă astăzi pe umerii mei cei slabi și care dinpreună cu mine a-Ți auzit-o și D-Voastră din graiul Prea Sfințitului nostru Episcop, este sfântă și foarte grea, pentru că dacă sarcina ori cărei funcțiuni publice pare a fi mare și grea pentru tot omul conștiu de responsabilitatea ce o are înaintea celor ce l'au ales și l'au întărit, cu atât mai grea ar trebui să fie pentru cea mai nevrednică slugă a Domnului, această sarcină ce mi s'impune, de a păstori pe credincioșii Români încredințați îngrijirii mele, conform sfintelor noastre canoane și prescrierilor cuprinse în „Statutul organic” alcătuit de marele nostru nemuritor Andreiu și sancționat de Maiestatea Sa gloriosul nostru Imperat și rege Francisc Iosif întâiul.

Da, recunos greutatea sarcinei, care devine cu atât mai mare cu cât sfânt este și scopul ce am voit se realizăm prin înființarea acestei comunități bisericești.

Cu toate acestea voind să-mi împlinesc o datorie ce mi se impunea, ca Român și ca cleric, am

pașit cu curaj la sfânta taina a preoției și am îmbrăcat bucuros mantaua călugărească, dorind din tot sufletul ca astfel neimpedecat de alte griji lumești să pot servi mai bine bisericii și prin ea neamului și țării noastre, și fiind-că Pronia Dzeiască a binevoit ca să fie ales de primul paroch român al acestei noaue parochii, mă supun cu smerenie voinței dzeesti și zic: „Fie numele Domnului binecuvântat!“

Mă voi considera fericit și voi simți mare ușurință în sufletul meu, dacă mai ântâiu cu ajutorul lui Dumnezeu și apoi prin concursul Ilustrilor membrii din comitet în frunte cu dl Dr. Iosif Gáll și al tuturor Românilor din capitală, voi contribui la promovarea intereselor spirituale ale acestei comunități.

Așa dară, promit serbătorește înaintea D-Voastră și Atot-puternicului nostru Dumnezeu, că mă voi nisui din tot cugetul și din tot sufletul să mă arăt vrednic de alegerea smeritei mele persoane și să realizez speranțele puse în mine.

Deci mulțumesc tuturor iubiților noștri credinciosi Români din capitală pentru bunavoința dovedită de a mă onora cu votul lor, mai departe Ilustrului comitet parochial, și mai cu seamă am să mulțumesc Prea Sfinției Sale Domnului Episcop Iosif care cu o dragoste parintească a binevoit să mă ridice la rangul de ieromonach; ear mila marelui Dumnezeu să fie cu noi cu toți! Amin.

* * *

Seara în onoarea P. S. Sale domnului Episcop s'a dat un splendid banchet în hotelul „Jägerhorn“, la care au luat parte vre-o 60 de persoane. Au participat, afară de P. S. Sa Episcopul și suita P. S. Sale domnii: Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, Ciuculean, consul general al României, Iosif Pop, Mezei Berlogea, juzi de curie, George Serb, I. Ciocan, deputați dietali, Dr. Emil, Dr. Tüt Nonu Babeș, Dr. Dumitreanu, Dr. Nicolae Vraciu, medic de regiment, Dr. Cupșa, Dr. Alexi, Dr. Boiu, I. Ratz, I. Crăciunel, Silviu Suciu, George și Sig. Sida, G. Rădulescu, Emanuil Mano Zissy, I. Kanidaky, etc., precum și reprezentanții societății „Petru Maior“, președintele Victor Păcala, vice-președintele V. Moisiu și casierul St. Borcan. Servindu-se șampania, P. S. Sa Episcopul Iosif Goloș ridică primul toast pentru M. Sa Impăratul și Regele Francisc Iosif; dl Dr. Gall bea în sănătatea I. P. S. Sale mitropolitului Meștanu, dl Serb ridică paharul pentru P. S. Sa Episcopul Goldiș; Vicarul V. Mangra pentru comitetul parochial; Dr. Cupșa pentru guvern; Ioan Ig. Pap pentru credincioșii gr. ort. ai noiei parochii; V. Păcală pentru inteligența din Budapesta; Alexi pentru dl Gall; Episcopul Goldiș pentru concordia între

confesiuni și în special pentru gr. cath. cari are au asistat într'un frumos număr la serbare. Au mai vorbit a doua oară dl Serb și dl Ciocan, cel dintâiu la adresa tinerimei, îndemnându-o la învățătură și la fapte bune creștinești, ear cel din urmă face o reprivire istorică asupra situațiunei tuturor Românilor până la marele nostru arhieru Andreiu.

Dl jude de curie Iosif Popu ca gr. cath. încă salută călduros înființarea parochiei române.

Dl Ioan Crăciunel pentru ieromonachul Ghena-die G. Bogoevici și pentru Prea Cuviosia Sa Părintele vicar V. Mangra zicând că alegerea Prea Cuviosiei Sale de vicar în Oradea-Mare a fost din cele mai nimerite din toate punctele de vedere.

S'a mai toastat pentru suita episcopului, pentru damele române din loc, pentru consulul român. La orele 11 P. S. Sa Episcopul ridică masa, mulțumind tuturor oaspeților pentru participare și dorind tuturor vieață îndelungată. P. S. Sa părăsește sala urmat de strigăte de „să trăiască.“

Istoricii români despre unirea cu biserica Romei.

(Continuare și Fine.)

Șincai tot acolo declară unirea noastră cu Biserica Romei, ca o simplă alianță cu drepturi egale pe teren bisericesc, ear nu ca supunere.

„Că și acum, zice dânsul, se află nebuni ca aceia, cari gândesc că greco-catolicii, pentru-că se numesc uniți, trebuie să fie supuși catolicilor, ci înțelepciunea arată, că a fi unit cuiva atât însemnează cât a fi lui asemenea, și nu supus“ (Chronica An. 1701).

Intr'alt loc Șincai arată nebunia acelora, cari susțin, că nu poate fi episcopie adevărată, dacă nu va fi întărită de patriarchul Romei.

Eată cuvintele dânsului:

„Vlădicul Ion Patachi, ca unul ce și latin se făcuse mai înainte de a fi vlădică românesc, după rău obiceiul acelora carii țin că în lege stă credința și neamul cuiva, precum scrie Samuil Clain de Sad, își băgase în cap încă de tiner, că nu poate fi vre-o episcopie adevărată pe lume de nu va fi întărită de patriarchul Romei Inse Biserica Românilor din Ardeal al căreia arhieriscop S. Theofil au șezut în săborul cel de ântâiu a toată lumea și ântâiu dela Nichea, unul fiind din cei 318 părinți . . . ce lipsă au avut de întărirea patriarchului Romei. Au nu pentru aceea s'a făcut episcopia Făgărașului, ca să se îngroape mitropolia Belgradului? Dar pentru-ce să se îngroape mitropolia? Au nu pentru aceea, ca Români să fie supuși neamurilor acelora, pe cari ei le-au întors la creștinătate“. (Chronica, An. 1721.)

Tot despre foloasele unirei Șincai se exprimă în următorul mod: „Dintru aceste poți culege, cât s'au nevoit dușmanii spre stricarea neamului româ-

nesc. *Iesuiții* încă așa lucra pentru folosul Românilor, ca ei apoi să *oblăduască peste Români* . . . Drept-aceea n'au numit Pater Barani, care a făcut mărturisirea credinței, . . . pe Teofil mitropolit cum era, ci numai episcop". (Chronica, An. 1697).

„Ci noi Români, de vom lua afară clerul cel unit, care încă mai numai atâta se socotește cât a *cincea roată la car*, ce folos am avut seau avem din toate aceste (unire)". (Chronica, An. 1699).

Intr'alt loc Șincai, cu adâncă durere se exprimă astfel despre aservirea poporului român de către alte neamuri străine, și anume sub *pretextul religiunii creștine* :

„Vai, neamului românesc, și earăși vai! carele uitându-și vița și sēmēnța, geme sub jugul altor neamuri, nu pentru altceva, ci numai pentru neîn-vătătura, nedragostea între sine, nepriceperea sa și vicleșugul neamurilor celor străine, care cu frumoase *pretesturi*, mai ales ale *legei creștinești* . . . înșeală pe bieții Români, de-i stăpânesc și în ziua de acum. Nu vreau eu să numesc neamurile aceste, ci numai zic: Ce păstor ai, ale căruia cuvinte nu le înțelegi? *Vezi, socotește și judecă, ce vreau archiereii aceștia?* să te învețe să-ți prinză partea pe lumea aceasta, au să te ducă la ceriuri? *Nu crede, o, Române! voesc ca . . . tu să rămâi rob acelora, pe cari mai marii tăi i-au săpănit oarecând. Deșteaptă-te, drept aceea, o iubit neamul meu și ai minte!*" (Chronica. An. 1563.)

Să ascultăm acum pe în veci neuitatul Bărnuț, acest bărbat predestinat al națiunii române, care în memorabilul său discurs dela 1848 este profetic chiar și în cestiunile de unire.

Eată cum se exprimă dēnsul despre începutul sclăviei Bisericii noastre de Alba-Iulia în jugul Bisericii catolice, și despre foloasele politice ale unirei.

„Supt înalta protecțiune a acestui Strigoniu *fabrica Iesuiții diplome false*, scotea rescripte dela Curte și bule dela Roma pentru noaua subprigonire a bisericii române sub titlu de Episcopat al Făgărașului, *numai simplicitatea preoților Români apăra demnitatea Mitropoliei Românilor de n'a apus cu totul, că nu luară întru nimic atari bule și rescripte și continuară și după uniunea aceasta, ca și înainte de ea, a cântare în toate bisericile române tot pe Archiepiscopul lor ca și mai înainte . . .*"

„Îndată la începutul Uniunii vedem în *Sinoadele* noastre pe patrele reptore al *Iesuiților* preșezând în locul superintendentului reformat și pe alt Iesuit 'l vedem nelncetat în coastele Episcopului nostru priveghiându-l ca pe un făcător de rele. Acum spuneți-mi, ce diferință este între *superintendentele de Tofeö* și între *iesuițul Baranyi*, care din amēndoi a fost mai bun pentru Români? *Îndată după unire episcopul catolic din Alba-Iulia încalecă peste Archiepiscopul nostru și-l face Vicariu, 'l infruntă, 'l dogenește, 'l vizită până ce-l scoate abia bula papei din 1721 ab omni admonitione, coreptione visita-*

tionē a aceluși episcop din Alba-Iulia, ear Archiepiscopul din Strigon 'l desbracă de demnitatea archiepiscopoească și-l face sufraganeu, și biserica noastră o leagă în jug nou . . . Cu șierbitutea aceasta nouă se introduce în clerul român un șierbilism nou împreunat cu o *ingâmfare mesaravere* mai ales în referență către cei neuniți, cari n'avea privilegiul uniților. Acest spirit necurat locuește în mănăstirea din Blașiu supt călugări: face advocat de Iesuiți și pe un Petru Arone, dă lucru de ajuns episcopului Inocențiu și animoșilor protopopi de atunci: murind călugării rămâne ereditate Capitulului succesoriu în funcțiunile călugărilor și de aci se străcura la Cler. Episcopii, Capitulul, Protopopii și Vicarii lucră pe întrecute spre cea mai profundă durere a Clerului și a toată națiunea, *ca să nu mai scape biserica română de sub această tutelă rușinoasă; fii nenorociți! cine vă va apăra, dacă părinții voștri dau mâna cu străinii în contra voastră? Ce ar zice episcopul Inocențiu, când ar vedea, că acum n'are Iesuitismul numai un advocat în biserica lui cea așerbită și sfășiată de Iesuiți? Ce a păcătuit biserica noastră, — întrebăm noi cu episcopul Inocențiu — dacă cumva n'a păcătuit unindu-se . . .* cu uniunea deodată a intrat o ură între Români în aceste timpuri nefericite, nu postulareați (cereți) ca să descriu cum se certa fiii cu părinții, cum se bătea frații cu frații fără să știe pentru ce, cum se afurisea popii noștri unii pe alții . . . cum întăritau pe episcopii uniți și pe călugări ca să facă proseliți din Români... Atât erau de mari relele, care le suferia națiunea română în urma uniunii, încât încă pe la anul 1735, așadar numai peste 35 de ani după făcuta uniune se plânge amar Protopopul unit Nicora Beianul către Episcopul Inocențiu cu aceste cuvinte: „*tare mă tem, că nu vom avea alt folos din unirea aceasta, care o am făcut; ci vom rămânea cu ura între frați și cu muștrarea cugetului*". Nu mult după aceasta alt protopop predica în biserica aceasta, că: „*i-au înșelat pe Români cu unirea*". (Discursul din 14 Maiu 1848 la Ilarianu Istoria Tom. II. pag. 323—325.)

Să ascultăm acum pe învățatul Laur.anu despre foloasele unirei:

„Pe lângă toate aceste Decrete și Mandate imperiale, Guvernul și Ordinele Transilvane știură așa de bine să întoarcă lucrurile, ca *Români să rămână tot în starea de apăsați și despoiați de drepturile cetățiane*. După Decretele Imperiale trebuia ca între cele patru Religiiuni primite, Catolică, Luterană, Calvină și Ariană, să fie o egalitate perfectă, persoanele bisericesti să se bucure tot de aceleași scutiri și libertăți, laicii să aibă tot aceleași drepturi, după starea lor de Nobili, Liberi și Omagi (iobagi). Români se număra acum între Catolici, și trebuia atât în respectul bisericesc, cât și cel politic, să se împărtășească de toate beneficiile, la care au drept Catolicii, dela Deregătoriile cele mai mari până la

cele mai mici. Catolicii dobândiră mult prin unirea Românilor, căci își înmulțiră numărul în comparațiune cu celelalte secte, așa încât le întrecea pe toate, — ei, cei ce supt Principii Calvinii avuseră numai două biserici publice în toată țeara, și se reduseră la un număr atât de mic, încât mai în urmă, când se restabili Episcopatul Catolic sub Carol și se introduse în Alba-Iulia Episcopul Georgiu Martonfi, se afla în atare lipsă de Preoți, încât Protopopul Românesc, Petru din Daia, trebui să servească oficiul în limba Românească la altarul cel mare în biserica catolică.

Dar Românii se socotiră numai ca înmulțitori de număr. — Direcțiile politice în Transilvania se împart după proporțiunea celor patru religii, pentru esemplu la guvernul provincial unde sunt 12 Consiliari, se pun câte trei din fie-care religie. *În numele Românilor se pun Unguri Catolici,* — deoarece-ce după drept, dacă nu doi, cel puțin unul ar trebui să fie Român. Așa e cu posturile de secretar, de concepști etc.; așa e la Cancelaria aulică, așa e la Tribunalul regal, așa e la Tesaurariat, așa e la școale, așa e la Deregătorile din comitate și din scaune (districte), așa e la alegerea deputaților

„Românii afară de micile scutiri ale persoanelor bisericești, nu dobândiră nimica prin unire, ba încă și perdură. **Perdură independența lor, ca Români și ca religionari de ritul oriental,** care o aveau ei mai înainte pe lângă toate asupririle, ce întâmpinau din partea eterodoxilor, *perdură arhiepiscopatul, căci acesta după unire se degrada la starea de simplu episcop supus censurei iewuiților și supremației arhiepiscopului unguresc; perdură chiar naționalitatea.* Cei mai mulți Români, cari se înălțară cu încetul din întemplantare la deregătorii mai înalte trecură dela legea și ritul oriental, la cea de ritul occidental și se lepădară de națiunea lor“. (Magazin istoric Tom. III. pag. 326 — 328).

Să vedem acum, cari sunt părerile învățatului istoric și a bunului Român Papiu Ilarian.

În discursul său despre viața și activitatea lui George Șincai, Ilarian ne spune, în mod destul de clar, că unirea Românilor cu biserica Romei s'a făcut numai promițându-se Românilor drepturi politice egale cu Ungurii.

„Românii de aici din Transilvania, zice dânsul, călcați deopotrivă în cele bisericești, politice și sociale, după căderea Transilvaniei sub casa habsburgică fură amăgiți prin promisiune de drepturi egali cu Ungurii, a se uni cu biserica Romei.“

Ilarian apoi ne arată, că toți bărbații luminați ai Românilor au văzut într'o formă răul fatal cauzat națiunii și bisericii noastre prin unire.

„Din cari toate se vede, că Șincai, ca și Klain episcopul, Klain călugărul, Petru Maior și toți Blășianii luminați din secolul al XVIII, cunoștea tot răul fatal produs prin Unire, nici vedea alt leac,

deocamdată, spre a micșora sau alina răul, decât stricta mărginire în cele patru puncte de nimeni înțelese.“

Apoi Ilarian se întoarce către Iesuiții români de astăzi cu cuvintele următoare :

„*Voi Iesuiți români dela Oradea-mare, dela Gherla, de . . . și de aiurea, voi cari în aceste zile ale luminei și ale libertății cutezați a îndemna pe Români să meargă la sinodul Catolicilor din Pesta; voi cari mergeți cu cutezanța până a da Românilor uniți numele străin și urât de Catolici, ca și cum a fi unit în patru puncte cu catolicii ar însemna a fi catolic, papist adevărat Iesuit, voi cari prin aceasta și alte asemenea criminali apucături, cercați a rumpe de tot o parte însemnată a Românilor din corpul cel mare al națiunii,* — auziți pe profetul Șincai și, până e timp, convertiți-vă“ (Viața și operele lui G. Șincai, pag. 32—44).

Trecem acum la un alt bărbat distins și înțelept al națiunii române, la Br. E. Hurmuzachi.

Eudoxiu Hurmuzachi, în scrierea sa asupra istoriei bisericii române din Transilvania, ne arată, că unirea cu biserica Romei, chiar așa după cum o făcuse episcopul Atanasie, este din punct de vedere juridic nulă și fără valoare, de oare-ce s'a făcut fără voința părții celei mari a clerului și fără știrea poporului, peste tot fără ca poporul să fi fost instruit asupra punctelor acestei schimbări de religie.

„La sinodul din 7 Oct. 1698 din Alba-Iulia, zice dânsul, fură chemați ce e drept deputați din mai multe comune românești. Dar deputații aceștia, neavând nici o cunoștință despre lucrurile de cari era vorba, ear de altă parte neînțelegând nici procedura, ce trebuia să se urmeze în astfel de cestiuni, votară prin aclamațiune, în numele comunelor. Cu toate aceste mai avem motive fundate, ca să ne îndoim, că actul acesta de unire s'ar fi făcut cu învoirea generală a preoților și a mirenilor. Anume, dacă noi vom avea în vedere, că din 55 de Protopopi, atâta era arătat numărul lor, și din 1582 de parochii, câte se aflau atunci sub Mitropolitul greco-oriental, singur numai episcopul și protopopii și puțin preoți din gradele de jos subsemnară primirea unirei din 7 Oct. 1698, că, mai departe, mulți preoți, fără să se oblige în scris, dar cu toate aceste fără voie se supuseră sorții violente, că în fine întreagă clasa poporului sau a mirenilor, numai într'atât lua parte, că fie-care comună trimise câte trei deputați la sinod, ca să fie de mărturie la actul acesta de trecere la altă religie, dar în realitate nici preoții din gradul mai inferior, nici ceilalți membrii din popor nu subsemnară documentul acesta despre schimbarea religiei. De aceea se poate presupune cu tot dreptul, că clasa preoților pe față și pe tăcute au primit unirea cu majoritate, însă din popor numai o slabă minoritate neconsiderabilă a aprobat și a primit unirea. Ear restul cel mare din poporul românesc nici nu a fost de loc instruit mai înainte

nici după aceea despre deosebiriile dogmatice, ce erau între amândouă bisericile și cari erau cuprinse atunci în 4 puncte, și cu atât mai puțin a fost poporul informat despre cuprinsul și însemnătatea adevărată a schimbării de religione.

„Era așa dar numai o simplă ficțiune răspândită în public, ca să orbească lumea, că poporul român pe timpul acela ar fi primit unirea cu aclamațiune. O astfel de schimbare de religione prin reprezentanți impuși cu de a sila poporului, cari votau prin aclamațiune în contra științei și în contra voinței poporului, și fără ca poporul să cunoască articulele schimbate ale credinței, zicem, un astfel de act, pe lângă toate apucăturile Propagandei, nu poate avea nici un fundament juridic, și nu se poate considera înaintea publicului ca un act de conștiință executat în mod legal“.

„Unirea cu biserica Romei o făcu aproape numai clerul singur și cu o parte mică din mireni. Tot asemenea până astăzi singur numai clerul este stâlpul exclusiv al unirei și până astăzi n'a putut face ca unirea să prindă rădăcini în sufletul poporului român. Din contră, cu cât biserica greco-orientală va înflori mai mult și se va desvolta în Transilvania, cu atât mai mult ea va fi un pericol pentru religionea unită, care în fine va fi silită să se alipească necondiționată sau de religionea romano-catolică, sau de biserica greco-orientală, fiind că ori ce formațiune de tranzițiune (cum este biserica unită) cu atât își perde mai mult fundamentul și esistența, cu cât formațiunile principale din apropiere desvoltându-se liber se estind tot mai tare și astfel suprimă ori ce formațiuni bastarde. Cum că presupunerea aceasta este foarte probabilă se vede din aceea, că procesul de fierbere și de descompunere în sânul bisericei unite încă nu s'a terminat, ci din contră procesul acesta de fierbere și de descompunere ține spiritele credincioșilor într'o neliniște religioasă continuă și într'o desbinare încordată. Biserica unită legată de Roma prin lanțuri dogmatice nu va putea să țină piept în contra presiunii celei mari a Romei, nici în privința administrativă, nici în privința jurisdicțiunii. De aceea ea însetoșează chiar astăzi cu oftări ascunse și cu durere visitibilă după desvoltarea liberă și după autonomia neîncomodată, de care se bucură biserica-mamă orientală în statul austriac, deși înzestrată cu mijloace materiale mai puține“ (Fragmente zur Geschichte der Rumänen. II. Band pag. 36—37, 57—58).

PREDICA.

— Rostită de preotul-capelan Ioan Suciu din Caveșdia, în Dumineca a 24 după Rusalii. —

Iubiți Creștini,

Înainte de ce ași începe cuvântarea mea, vă rog ca nimenea să nu se simta atins, căci nu din ură, nu din dujmănie vorbesc; nu voiesc să ocăresc,

căci nu această 'mi-este chemarea, ci viu să-mi împlinesc datorința chemării mele, ce din îndurarea lui Dumnezeu și prin votul vostru mi-s'a designat, — și așa cuvântul meu primiți-l de sfat părintesc.

Încep în numele Domnului și cu semnul creștinității: În numele Tatalului și al Fiului și al Sfântului Duh. — Amin.

„Și pentru aceea va lă-a omul pe tatăl său și pe mamă sa și se va lipi de femeea sa și vor fi amândoi un trup.“ (Ap. Pavel Epist. către Efeseni cap. 5, v. 31.)

Prea-iubiți poporeni, fii și fice sufletești!

Scopul cuvântării mele este îndrumarea la taina cununiei (căsătoriei), care după legea bisericei noastre drept-credincioase este înșirată întră cele 7 taine și ocupă locul al 6-lea. Sfântă este legătura aceasta, iubiților, căci prin ea se cere darul lui Dumnezeu și binecuvântarea bisericei asupra acelor două ființe, cari fac vot de credință spre a păși la vieața conjugală, la vieața căsătoriei. Sfântă este această legătură și așezată dela începutul neamului omenească de însuși Dumnezeu, carele a zis: „Nu este bine să fie omul singur pe pământ, ci să-i facem lui ajutor după densul,“ și așa a făcut Creatorul pe Eva, și o a dat soție lui Adam și i-a așezat în raiu și binecuvântându-i li-a zis: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți pre densul.“

De aici biserica a declarat căsătoria de taina. Căsătoria este taină, iubiților, și pentru că ea porcede din voia liberă, cu care a înzestrat Dumnezeu pe om: bărbatul alege liber pe femeea, pe care Dumnezeu i-a designat-o a-i fi soție și femeea urmează liber bărbatului, pe care Dumnezeu i-l'a rânduit de soț. Nu este și nici este ertat să fie aici silă, căci această însoțire porcede din simpatia — iubirea împrumutată; pre cum a-ți și văzut, servul Domnului (preotul) înaintea sfântului Altar și face întrebarea, cu scopul, că de ar proveni din oarecare parte din silă, — în numele Domnului nu se poate binecuvânta legătura vieții conjugale, adică a căsătoriei. De aici biserica creștină privește căsătoria ca un act de bucurie în vieața omenească, și cu tot dreptul pune pe capetele tinerilor cununi de flori, căci din toate stările vieții omenești nici una nu este așa de mare însemnătate, ca căsătoria — prin care un period al vieții — periodul copilăriei și al juneței se finește și se începe periodul bărbăției, legat de multele și grele griji zilnice, și frumoase meniri, cari apoi durează până la încheierea vieții. De aici provine că astfel de act îl serbăm cu bucurie, la care se invită membrii familiei, neamuri și cunoscuți precum și prietini, cari toți aduc tinerilor daruri și felicitări.

Ear că legătura aceasta este sfântă, iubiților, se vede și din asemănarea ce o face Apostolul Pavel când aseamănă legătura vieții căsătoriale cu biserică și Christos, căci zice: „Precum Christos este capul

bisericeii așa și bărbatul este capul femeiei sale. Cred, iubitorilor, că după aceste puține cuvinte a-ți înțeles scopul ce-l urmărește biserica noastră prin taina cununiei.

Acum să ne oprim puțin și să ne uităm la noi înșine. Intru cât am satisfăcut — împlinit noi voia lui Dumnezeu și legea bisericeii — a credinței noastre în care ne-am născut, crescut și trebuie să și murim.

Iubiți Creștini, Cu toată sinceritate inimei voi fi, căci altcum nici nu-mi este ertat, dar nici nu pot fi; vă voi sfătui, deci și pre cum am zis la început, nu-mi este scopul de a dogeni, de a ocări, ci din iubirea inimei ce o am cătră voi iubiți fii și fiice sufletești — vă voi vorbi.

Să fiți cu luare aminte.

De voi deschide frunzele protocolului botezaților, al comunei noastre, fața mi-se schimbă, trupul și sângele mi-se răcește . . . De ce? va putea zice unul. Eată de ce, iubitorilor.

Din voia lui Dumnezeu se dă naștere la un an între noi la vr'o 35—40 ființe nevinovate; și de vei căuta, că din ce căsătorie provin aceste nașteri, vei afla, că din 40 sunt câte 25 din căsătorie sêlbatică — numită altcum — dōbitocească; și numai 15 din legea bisericeii noastre drept-credincioase, întemeiate și întărite prin Mântuitorul nostru Iisus Christos.

Iubiților, De câte ori superiorii mei cer consemnarea născuților și a căsătoriilor — tot-deauna sunt în cea mai mare mâhnire sufletească, pentru că sufăr la edarea datelor, atât de triste, de seama credinței turmei cuvântătoare incredințate mie.

Din acest loc sfânt ve deslușesc slăbirea credinței, desconsiderarea legii bisericeii noastre ce de câțiva ani încoace am observat-o în comuna noastră și în genere între credincioșii din împrejurul nostru.

De voi întreba pe Petru sau Pavel, care este motivul, cauza, că unii se lipsesc de darul lui Dumnezeu și de binecuvântarea bisericeii, sunt sigur că răspunsul 'mi va fi: N'am, sau nu avem spese Părinte. Dar cauza e alta, iubitorilor, este așa de grea, încât calea apucată duce la sapă de lemn, și la munca vecinică.

Iubiților, De voi întreba pe Petru și Maria, că copilașii lor de ce nu se țin de legea credinței bisericeii noastre, vor răspunde: că nu avem spese Părinte. — Bine Petre, dar voi nu ați putut împreuna ființele voastre, de și pe calea sêlbatică, până nu ați dat jidanului banul vostru pe vesminte lusoase — făloase, și pe zurgălaele grumazului și a capului; banul bun câștigat cu multă trudă 'l dați pe bănuți zic: zorgaleie, cari nu aduc nici un folos. Trist, trist lucru e, iubitorilor, și aceasta arată necreșterea în învățătura și frica lui Dumnezeu.

Când aceste fapte greșite și neiertate implinești, omule, desconsideri legea, credința în care te-ai născut, crescut și ai să și mori!

Mai este între voi, iubitorilor, și acea rea datină lătită, că unii bătrâni zic: „Fiul sau fiica mea nu are dreptul după legea bisericeii și a țerei de a-se legitima în numele Domnului; și că de am trăit bine până acum necununat, și de aci înainte voi trăi.“

Dar vine timpul pentru copii de sunt mari, îi lipsești atunci de darul lui Dumnezeu; și apoi păcatul cel mare a părinților, din care se dă naștere pruncilor neleguiți, cari nu pot se moștenescă la timpul seu averea-sudorea muncii părintești, se izbăvește, ceea ce unii ați și observat, dar de ajutat nimenea nu a fost în stare să ajute.

Intelegeți, iubitorilor, greșitele datine ce s'au lătit între noi și pot zice în genere în părțile banatice; dar vă zic vouă, nu desconsiderați legea Dumnezeiască, căci cel ce nu prețuiește legea Domnului, — ci o desconsidera și Domnul 'l va desconsidera la ziua și ora judecării. Primiți, nu ocoara, ci sfatul inimei păstorului vostru și din ce în că se observăm înbrățișarea credinței Domnului Mântuitorului nostru Iisus Christos, care pentru noi pe cruce morții s'a dat; părăsiți datinile selbatice și lucsul și legitimați mlădițele voastre în numele Domnului, a cărui lege sfântă este, ca așa și voi la sfârșitul vieții voastre să puteți resufla putere Dumnezeiască după cuvântul Mântuitorului nostru Iisus Christos ce l'a lăsat învățăceilor sei: „pacea mea v'o las vouă.“ Ear acum mă întorc către Sfântul Altar zicând: Glasul inimei mele către tronul Măriei Tale 'l înalț și zic: „Miluește-ne Doamne, căci multe sunt ispitele și patimile pământești ce ne bântuiesc, și întărește credința cea adevărată în noi ca așa să putem fi părtași și noi de cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Christos ce le-a rostit Chanaaneeii: „Mare este credința ta, fie ție precum voiești.“ Amin.

O pagină mișcătoare.

Un trimis special al ziarului *Le Temps* din Paris, plecat în China, a întâlnit trei Francezi cari au luat parte la asediul legațiilor din Peking și i-au povestit toate peripețiile acelei drame mișcătoare. Dăm o pagină din acea descriere:

„Când au sosit la Peking primele știri despre faptele comise de Boxeri în împrejurimi, orașul era liniștit. Tsung-li-Yamenul ne informează că s'au dat ordine pentru a ne protege, dar că Boxerii sunt în număr mare și se teme că nu va putea să'l reducă. Atunci dl Pichon, ministru Franței în China, adună pe toți ministrii la densusul. Se vor lua măsuri, dar ce fel de măsuri? Nu se mai știe nimic. Toate merg din rău în mai rău. Se află că câmpul curselor a fost ars și că un păzitor a fost ucis... Și, știri de douăzeci de ori mai teribilă, prințul Tuan, cel mai mare dușman al Europeanilor, face de eri parte din răsulați.

Dacă ar sosi măcar trupe noi! Unii merg să le întâmpine, dar nu întâlnesc nimic. Și la întorcere cancelarul consulatului japonez, care se depărtase de mica trupă, e masacrat de Boxeri.

Toată noaptea de 12 Ianie gongul a răsunit într'una. Banca ruso-chineză își mută hârțile; femeile și copii

amploiaților se refugiază în birourile legațiunii ruse. Și trupele nu mai sosesc.

Se anunță în fine sosirea a 2000 Ruși. Dar când? Se incendiază, se luptă. Orașul chinez e plin de baricade, Austriacii și Germanii trag de pe înălțimea zidurilor și noaptea ard făclii, făcliile Boxerilor...

...Biserica arde; părintele Doré și Italianii sunt masacrați; extremitatea nord-vestică a străzii Legațiunilor arde, iar Japonezii omoară cu baioneta 50 de Boxeri; restul fuge...

La 17 Iunie trebuie să apărăm din nou usina electrică; un soldat cade, cu capul sfărâmat de o bombă... Și în timpul acesta Tsung-li-Yameul afirmă serios că răspunde de viața tuturor Europeanilor dacă trupele aliate nu vor sosi la Peking. Și Universitatea Imperială arde, și telegrafal arde... Și guvernul chinez, care nu vede trupele sosind, poruncește miniștrilor să părăsească Pekingul în 24 de ore.

Ziua de 20 Iunie a fost tragică. Accepta-se-va sau nu? Dacă se merge la Tsung-li-Yamen pentru a răspunde, se poate cădea într'o cursă. Dar dacă nu se va merge? Baronul de Ketteler ministrul Germaniei, ignorează aceste ezitări. El se va duce singur; dar un soldat din poliția chineză îl urmărește și îi trage un glonte de revolver în ceafă. Interpretul său, d. Cordes, vrea să-'i vie întru ajutor, dar primește și el un glonte în burtă; d'abia că se poate țiri până la poarta unei misiuni metodiate, care îl primește.

Ketteler mort, miniștrii hotărăsc să nu mai plece. La orele 4 expiră ultimatum-ul.

Focul reîncepe. Legațiunea Austriei și vama sunt atacate; Boxerii încearcă să le incendieze, dar trupele franceze și austriace șarjează și curăță locul. Totuși a doua zi, 21 Iunie incendiul izbucnește. Comandantul german evacuează legațiunea Franței; ministrul, d. Pichon se refugiază în legațiunea Angliei cu toată suita sa. Și Boxerii se întorc, își plimbă făcliile prin cele patru colțuri ale orașului, se precipită nebunește la picioarele zidurilor, caută să se urce pe ele ca pisicele, cad în masă sub focul mitraliezei, și sosesc alții și alții, mai numeroși, mult mai nebuni, umplând noaptea cu urletele lor. Legațiunea Italiei, legațiunea Olandei, legațiunea Belgiei ard...

Focurile de pușcă și de tun nu încetează. E o ploaie de ghiulele și de gloanțe și valul de Boxeri atacă zidurile. Se hotărăște o eșire spre a-'i respinge: nu reușim; de trei ori trupele sunt învinse și trebuie să se retragă. În zăpăceala aceasta sir Claude Macdonald general englez ia comanda generală. Ne adunăm pentru a discuta asupra nouilor mijloace de apărare, dar generalul șef nu asistă la această întrunire. Ordinele sunt zăpăcite. Pare că mulți și-au pierdut capul. Și în seara aceasta, sub focul neînțecat al Boxerilor, prințul Tuan și Impărăteasa își bat joc de noi afișând pe mările canal o proclamațiune în care zice că trupele imperiale vor protege trupele europene...

La 11, 12 și 13 Iulie atacurile continuă. Două prizonieri spun asediaților că zidurile legațiunii franceze sunt subminate. Trebuie să se facă imediat o contra-mină; pentru aceasta se oferă niște voluntari, căci focul nu dă soldaților nici un moment de odihnă. La amiazi baricadele chineze sunt luate și două ore mai târziu se luptă în strada Vămei. În acest moment izbucnesc două mine, tunul bube. Baricada de la poarta cea mare a legațiunii e lăsată. Un val de Chinezi pătrunde în legațiune. Francezii se refugiază într'un șanț și continuă să tragă. Germanii vin în ajutorul lor. Incepe o luptă nouă, aproape corp la corp; Boxerii fug...

D I V E R S E.

Atragem atențiunea publicului nostru cititor asupra Calendarului nostru pe 1901, apărut de curând. Atât ca material calendaristic cât și literar, se prezintă într'o formă bogată; iar ilustrațiunile frumoase și admirabil reușite îi sunt o adevărată podoabă. Pe cât de bine întocmit, cuprinzând multe indicațiuni necesare și povești instructive, costul Calendarului este numai de 30 cr. (60 fil.), și se poate comanda la Tipografia Diecesană.

* **Consistorul mitropolitan** s'a întrunit Marți în ședință extraordinară.

S'au prezentat următorii asesori consistoriali, afară de Sibiiu: Archimandritul Filaret Musta, archimandritul Augustin Hamsea, protopresbiterii: Mihail Popoviciu, Constantin Gurban, Dr. George Popoviciu, Ioan Droc, apoi ca asesori mireni Nicolau Zîgre și Ioan Lengher.

Din asesorii locuitori în Sibiiu au luat parte archimandritul vicar archiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, Ioan Papiu, Zaharie Boiu, Nicolau Ivan, Mateiu Voileanu, asesor mirean Parteniu Cosma.

Au depus jurământul asesorii nou aleși archimandritul Augustin Hamsea, protopresbiterul Nicolau Ivan și asesorul mirean Parteniu Cosma.

Mulțămită publică. Comitetul parochial gr. or. rom. din Tulca în numele său și al poporului, aduce pe această cale recunoștința și mulțămita cea mai ferbinte Preastimabilei Doame Maria Valtner născută Cosma, locuitoare în Beiuș, pentru darul făcut pe seama Steii bisericii: un ornat preoțesc în valoare de 100 coroane și o stichare preoțească lucrată frumos în valoare de 30 cor. Asemenea locuitorului de aici Flore Bene, care a dăruit o cruce de argint în valoare de 20 coroane.

Primească binefăcătorii donatori și cu deosebire Preastimabila Doamnă a cărei inimă binefăcătoare e cunoscută pretutindenea, mulțămita cea mai sinceră, pentru darul dat întru preamărirea lui Dumnezeu care cu dreapta Sa cea puternică îi respălătească darurile cele bogate.

Dat, în ședința comitetului parochial ținută în Tulca la 12/25 Noemvre 1900. — **N e s t o r P o r u m b**, președintele comitetului parochial.

* **Alegere de preot.** Duminecă s'a săvârșit alegerea de preot pentru parochia vacantă din Micălaca. Majoritatea voturilor a întrunit-o tinerul abs. teol. **I o a n M o r a r i u**.

* **Anecdote despre Wilhelmina.** Despre frumoasa regină a Olandei, tinăra Wilhelmina, se vorbesc următoarele anecdote din copilăria ei: Intr'o zi mama Wilhelminei, regina regentă, a pedepsit pe mica regină, trimetându-o în odaia ei și i-a spus, că are să stea acolo până își va cere ertare. Wilhelmina mâniașă s'a supus ordinului. În odaie a stat multă vreme. După un timp oarecare cine-va bate tare la ușa odăiei mamei sale. — Cine-i? întrebă regina-regentă.

— Regina Olandei! — se auzi de afară într'un ton mâniaș. Era regina Wilhelmina, care deși nu voia să ceară ertare, dar totuși voia să se impace cu mamă-sa. Regina-regentă însă rămase neînduplecată: „Dacă afară stă regina Olandei, atunci să rămână încă acolo.” După aceasta earăși se facu liniște. Mai târziu bătă din nou cineva la ușă.

Cine-i? întrebă mama reginei. O voce suspinătoare și încet răspunse de afară: Eu sunt! mica Wilhelmina!

— Așa, dacă tu ești, mică Wilhelmină, atunci pofteste înăuntru, zise regina-regentă și își întimpină fiica. Mica Wilhelmina alergă în brațele mamei, care o sărută cu multă iubire, înainte de ce ar fi avut timp să-și ceară ertare. De altă dată mica regină, gresind ceva, earăși a fost pedepsită în odaia ei. Mult timp regina a stat în odaia mâniașă și nu putea să se stăpânească. — „Ah, — striga regina, — dacă ar ști poporul meu, cum sunt eu tratată, s'ar rescula și ar libera pe regina lui. Dar va sosi timpul, când el va ști! După aceasta se așază la masă și scrisoarea proclamatiei către poporul său. În aceea proclamatie, regina provoacă pe cetățenii Olandei să scape din închisoare pe regina lor. Proclamația a fost trimisă ziarelor mai mari din Haga, ca să o publice la loc de frunte. Redacțiunile acelor ziare nu puteau să-și explice lucrul, când în fine sosi o nouă epistolă a reginei, în care era scris: „Nu mai am lipsă de proclamatie, toate sunt în regulă.“ Se înțelege, mica regină se împăcase cu mamă-sa.

* *Dar oferit Parisului.* Expozanții italieni au hotărât să ofere orașului Paris un dar artistic, foarte frumos și de o mare valoare. Din inițiativa d-lui Pescetto, președintele comitetului expozanților din Emilia, ei vor preda în mod oficial acest cadou consiliului comunal. E vorba de 24 manuscrise splendid executate, relatând fașele istoriei Italiei dela 1848 până în zilele noastre. Aceste manuscrise sunt prețuite la 100,000 de franci. Portretele suveranilor casei de Savoia, ale oamenilor politici francezi și italieni, simpatici celor două țeri, figurează în capul textelor, precum și mărcile marilor orașe italiene și franceze. Cumpărarea acestei splendide opere s'a făcut printr'o subscripție publică acoperită în Italia.

C O N C U R S E.

Pentru deplinirea parohiei, devenită vacantă prin reșosarea parochului Danil Bărbos, din Jadani (ppresbiteratul Timișorii) se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala.“

Beneficiul se compune: 1) din folosirea unei sesiuni parohiale și a unui intra- și estravilan, cu venit anual de 800 coroane; 2) din venit ștolar computat după calculul de mijloc a celor cinci ani din urmă, dela botezuri, cununii și înmormântări, 408 coroane; din birul parochial, dela jeleri 15 litre de grâu, dela credincioșii cari posed pământ, de după $\frac{1}{4}$ sesiune 22 $\frac{1}{2}$ litre grâu, computat în 400 coroane, pe tot anual 1608 coroane.

Deci dela concurenți se cere cvalificațiunea prescrișă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Comitetul parochial având în vedere faptul esperiat la alte parochii, că s'a arătat prea restrins numărul concurenților cu atare cvalificațiune, își rezervă dreptul de a pute candida și recurenți cu cvalificațiunea de sub lit b) a aceluiași § din Regulamentul susprovoocat.

Alesul va fi obligat să provadă fără altă remunerațiune și învățământul religios la școala confesională din loc precum și exortarea la adulți în dumineci și sărbători; va ave să supoarte sarcinile publice după beneficiul parochial, și să se îngrijească pe speșele sale de locuință pentru sine.

Recursele sunt a se așterne în terminul de sus la Prea On. oficiu ppresbiteral în Timișoara (Fabric). Recurenții vor ave să se presente cu observarea §-lui 18

din Regulamentul pentru parochii în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parochial, ținută în Jadani, la 7/20 Noemvre 1900

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

Pentru deplinirea parohiei din Timișoara-Elisabetin (Maerile v, ppresbiteratul Timișorii), devenită vacantă prin reșosarea parochului Petru Anca se escrie concurs cu termin de 33 de zile dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“.

Beneficiul anual consistă: 1) din reluțiunea sesiunii parohiale de 840 coroane, ce se răspunde regulat și decursiv din cassa magistratului orașenesc; 2) din folosirea gratuită a cortelului constător din 2 chili, cuină, podrua și aparț netoarele; 3) din stola usuată; 4) din birul preoțesc, 2 coroane dela credincioșii cari posed casă proprie, și 1 coroană dela jeleri, — toate aceste dau un venit de 1640 coroane. Veduva preoteasă se bucură de dreptul vidual, asigurat prin §-ul 8 al Regulamentului pentru parochii. Alesul va fi obligat să provadă, fără altă remunerațiune, învățământul religios la școala confesională locală.

Preferință vor avea acei recurenți cari vor putea dovedi cvalificațiune specială din limba și literatura română.

Parochia fiind de clasa primă, dela concurenți se cere cvalificațiunea prescrișă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii.

Recursele sunt a se înainta în terminul de sus la P. O. oficiu ppresbiteral al Timișorii în Timișoara (Fabric). Reflectanții vor avea să se presente în vre-o Duminică ori sărbătoare în s. biserică, cu observarea §-ului 18 din Regulamentul pentru parochii, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat, din ședința comitetului parochial ținută în Timișoara-Elisabetin, la 16/29 noemvre 1900.

Comitetul parochial:

Costa Mihailovici, m. p. președinte.

Cu consensul ppresbr Dr. TR. PUTICI, m. p.

—□—

Se escrie concurs pentru indeplinirea parohiei a III-a din Bârșă, devenită vacantă prin abzicerea preotului Avisalon Turca, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foia oficioasă „Biserica și Școala.“

Venitele acestei parohii sunt: 1) Usufructul sesiunii parohiale constătoare din 24 jugh. cath. 732 st. □; 2) birul de una măsură cucuruz sfărâmat dela circa 130 de case; 3) stolele urmate; 4) un intravilan, fără locuință și 5) ca întregire a dotațiunei preoțesci din vistieria statului, pe an, s'a pus în curgere, pentru preot fără ș cl. gimn, srma de 178 cor. 34 fl. (378 cor. 34 fl.) în care sumă 100 coroane sunt socotite pentru cartir.

Toate aceste venituri dau suma recerută pentru parochiile de clasa III-a.

Sarcinile publice le va suporta cel ales. Doritorii de a ocupa această parochie au să-și substearnă petițiunile instruate conform Regulamentului pentru parochii, P. O. D. Ioan Georgia ppresb. în Buteni (Buttyin) și au a se presenta în careva Duminică, ori sărbătoare în s. biserică din Bârșă, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu IOAN GEORGIA, m. p. protopresbiter.

—□—